

* * *

DR LUJO WEISSMANN*)

(1895 — 1963)

Veliki je broj ljudi sa tri kontinenta koji se nostalgично sećaju nedavno umrlog Luja, kao prijatelja i zaštitnika, kao advokata i političkog radnika, kao sportiste i muzičara. Ali pre svega kao druga kakav se retko nalazi.

Lujo se rodio 1895. u Požegi kao najstariji sin natkantora Josipa Weissmanna, vedrog i simpatičnog muzičkog stručnjaka i nastavnika kojeg su zavolele mnoge generacije opštinaru i učenika

jevrejske osnovne škole u Zagrebu, kada je porodica Weissmann dvadesetih godina preselila u ovaj grad. Najveći uticaj u porodici imala je, međutim, majka Regina rođena Hevesy, sestra budimpeštanskog velikog rabina. Ova vanredno inteligentna i živa žena nije bila samo čuvena po svom gostoprимstvu nego je bila i nadarena slikarka i kiparka.

Umjetnička crta bila je jako izražena i u Luja: hteo se posvetiti muzici, ali se ipak odlučio za pravo. Poslije završetka prvog svjetskog rata upisao se na Zagrebački univerzitet, gdje se istakao kao ljevičar, aktivista, izvrstan govornik. Kad je ta djelatnost postala ilegalna, Lujo ju je, bar zvanično, napustio, ali je postao neumorni zaštitnik i pravni branilac progonjenih. Da bi pomogao

ljudima koji su zbog svog političkog stava i rada bili hapšeni, mobilizirao je sve svoje veze i svoj veliki lični autoritet. Uspjevao je da uđe i u zatvore, u »sudske uze« i policiju u Zagrebu, u kaznione

---

*) Prema sećanju i beleškama Vere Stein Erlich, Zagreb.

u Mitrovici i Lepoglavi, gdje je posjećivao političke uhapšeničke i robijaše. Donosio im je hranu, novac, knjige, savjetovao ih i zastupao pred sudom. O nekom honoraru nikad nije htjeo ni da čuje, naprotiv, on je te ljude obilno pomagao.

Sa svojim bratom Adikom otvorio je advokatsku kancelariju u vrtnoj zgradi Bettlheimove kuće u Ilici. Kancelarija je uvijek bila prepuna, ali ne samo klijenata nego i političara, kulturnih radnika, sportista, prijatelja, ljudi kojima su bili potrebni savjet, pomoć ili novac. Kako je Lujo decenijama bio istaknuti gimnastičar, motociklista i skijaš, jedna je soba bila puna sportskih trofeja — u njoj su katkad i spavali prijatelji kada se za to ukazala potreba. Kada su braća Weissmann postali počasni konzuli Republike Urugvaja, dobio je Lujo još više mogućnosti da pomogne ljudima u nevolji.

Volio je planine i snijeg i često je sa svojom drugaricom Zlatom, koja je također bila istaknuta sportistica, odlazio u Sloveniju, gdje su se oko njega i njegove popularne harmonike uvijek okupljali planinari. Njegova pojava i njegove kretnje odavale su čovjeka punog snage, samosvjesti i smjelosti. Kad su neposredno pred drugi svjetski rat u Zagrebu fašistički nastrojani elementi počeli da dižu glavu, Lujo je uveče prolazeći Ilicom zaustavljao pojedince za koje je znao da su ustaški ili antisemitski raspoloženi i započinjao sa njima tuče u kojima je uvijek pobjeđivao.

Kad je rat zahvatio Jugoslaviju i kad su Nijemci ušli u Zagreb, uspjelo mu je da spase sebe i svoju drugaricu. I braća su mu se spasla; brat Encika — Ernest, vrlo talentirani arhitekta još prije rata, postao je poslije istaknuti stručnjak Ujedinjenih nacija i u tom svojstvu ponovo zadužio našu zemlju, naročito u planiranju ponovne izgradnje potresom porušenog Skoplja. Lujina je majka umrla još prije rata. Oca nisu uspjeli da spasu, ustaše su ga odvele u logor.

Poslije lutanja Lujo i Zlata su stigli u New York, gdje su postali vrlo aktivni pobornici narodnooslobodilačke borbe Jugoslavije. Lujo je davao koncerte, držao mitinge, govorio na radiju, pisao u američkoj štampi o borbi protiv okupatora i o stvaranju nove Jugoslavije. Skupljao je i novčana sredstva za tu borbu. I poslije rata ostao je u zvaničnoj i bliskoj vezi sa raznim jugoslovenskim institucijama u New Yorku, bavio se publicistikom i pisao o kulturnim i umjetničkim temama.

Pre nekoliko godina ispunio mu se životni san. Uspio je da stekne jedan mali motel u državi Vermont, istočno od New Yorka, u planinama, šumi, u skijaškom raju — u kojem je mogao stalno da boravi. Ubrzo je i ovde postao popularna ličnost koju su svi, domaći i sportisti neobično zavoljeli.

Svoju staru domovinu posetio je još jedanput 1963. godine, kada je doputovao u Požegu na proslavu pedesetogodišnjice mature. A onda su ubrzo došle podmukla bolest i smrt.

Nbrojeni prijatelji u Jugoslaviji, Americi i Izraelu sjećaju se Luja Weissmanna i žale za njim — za požrtvovanim drugom i pomagačem, umjetnikom i ljubiteljem prirode, za nezaboravnim likom dobrog, hrabrog i vedrog čovjeka.